

ZA MILANEM MRÁZEM (20. 2. 1939–14. 12. 2010)

V pondělí 10. ledna 2011 se u bratrů dominikánů v kostele sv. Jiljí konalo smuteční shromáždění, na němž se přátelé, blízcí kolegové, studenti, představitelé akademické obce a duchovní rozloučili s Milanem Mrázem. Zemřel náhle, po těžké nemoci, v úterý 14. prosince 2010.

Životopis Milana Mráze se v mnohém podobá životopisům jiných českých filosofů druhé poloviny 20. století, kteří z politických důvodů neměli možnost studovat to, o co měli zájem a na co měli nadání. Pocházel z rodiny živnostníka, a proto mu bylo po ukončení základní školy povoleno studium pouze na Střední průmyslové škole stavební v Praze I. Po jejím absolvování v r. 1957 pracoval jako technicko-hospodářský pracovník u Obvodního stavebního podniku a potom po 12 let v podniku Výtahy hl. města Prahy. Na FF UK v Praze mohl být přijat až v roce 1966, a to jako externí posluchač latiny a filosofie (hlavních oborů) a starořečtiny. Studium při zaměstnání zakončil v roce 1972 obhajobou diplomové práce o Aristotelově *Organu a Rétorice*. Již během studia externě spolupracoval s oddělením dějin filosofie FÚ ČSAV, kam byl v r. 1972 na základě konkursu přijat. Tím také skončila jeho práce v podniku Výtahy a začalo období, kdy se mohl plně věnovat studiu Aristotela. V roce 1975 předložil na katedře věd o antickém starověku FF UK rigorózní práci o Aristotelově logice (*Akolúthésis v Aristotelově logice*) a složil rigorosum z klasické filologie. V r. 1982 obhájil kandidátskou disertaci *Implikace v Aristotelově logice*. V letech 1990–1992 se stal v obnoveném FÚ ČSAV předsedou vědecké rady, v r. 1992 byl pověřen vedením tohoto ústavu a v letech 1993 až 2001 vykonával funkci ředitele, poté i zástupce ředitele, předsedy Vědecké rady FLÚ a Rady pracoviště a byl i dlouholetým vedoucím Oddělení dějin starší české a evropské filosofie. V rámci Akademie byl mnoholetým členem Akademického sněmu, Vědecké rady AV ČR (její etické komise) a také členem dalších grémií a komisí jak v Akademii, tak na vysokých školách. Na FF UK v Praze mohl začít učit až po roce 1989, konkrétně v r. 1991. V roce 2002 byl na této universitě jmenován docentem. Své pedagogické aktivity později rozšířil i na FF ZČU v Plzni.

Od počátku své vědecké činnosti se věnoval především Aristotelově filosofii a dějinám aristotelismu, a to jak jeho vzniku a vývoji v antice, tak i jeho pozdějším podobám ve středověku, zvl. v české filosofii. K těmto problémovým okruhům publikoval dvě monografie a řadu studií v českých i zahraničních odborných periodikách. Ve filosofii 20. století ho zajímaly zvláště směry, které umožňují využití filosofického odkazu antiky a středověku v nových souvislostech (analytická filosofie, filosofická logika). Současně se věnoval i překládání a komentování klasických textů řecké filosofie. Ve svém překladatelském díle navázal na Antonína Kříže, jehož znal již z doby, kdy byl v padesátých letech po vykonstruovaném obvinění z „velezrady“ odsouzen k dvanácti letům vězení. Po dlouhou dobu se M. Mráz věnoval

úpravě překladů několika Aristotelových spisů právě z pozůstalosti A. Kříže a jejich přípravě k vydání. Publikoval i několik vlastních překladů Aristotelových děl. V Aristotelově filosofii věnoval pozornost především problematice poznání, logice, některým přírodněfilosofickým tématům (příroda, čas, nekonečno) a politickým teoriím.

Milan Mráz patřil také k významným a uznávaným hráčům korespondenčního šachu. V sedmdesátých letech hrával za první družstvo Tesly Karlín, v té době nejsilnější šachový klub Československa. Kariéru v korespondenčním šachu zahájil v roce 1963 a v roce 1987 vyhrál 22. ročník přeboru Československa. Později se věnoval mezinárodním soutěžím. V jednotlivcích se probojoval do finále 18. mistrovství světa. V šachové olympiádě družstev hájil druhou šachovnici a byl u dvou velkých úspěchů českého korespondenčního šachu. Na 11. olympiádě výrazně přispěl k zisku zlatých medailí a na 13. olympiádě k zisku medailí stříbrných. Získal titul mezinárodního mistra vyšší třídy.

Milana Mráze jsem měl možnost poznat před více než dvaceti lety na pravidelném semináři, kdy se u něho v kanceláři na filosofickém ústavu scházeli zájemci o četbu řeckého textu Aristotelovy *Politiky*. Blíže jsme se seznámili na konci devadesátých let, kdy nakladatelství OIKOYMENH začalo vydávat jeho překlady Aristotelových děl. Patřil k lidem, kteří vynikali obrovskou pílí, systematickostí a vytrvalostí. I když s druhým nesdílel týž názor, jeho milá a mírná povaha zaručovala věcný a kultivovaný dialog. Často sám nabízel pomoc ve svízelných situacích a kdykoli byl o pomoc či o radu požádán, velmi ochotně vyhověl. Tak tomu bylo i v polovině devadesátých let, kdy spolu s námi mladšími stál u zrodu České platónské společnosti, jejímž byl nejprve předsedou a poté místopředsedou. Vedle zájmu o antickou filosofii nás spojovala i láska k šachům.

Akademická dráha Milana Mráze byla zvláštním způsobem vymezena Aristotelovými *Kategoriemi*, tedy spisem, k němuž se velmi často vracel a na němž učil studenty starořečtině. Zároveň již na konci šedesátých let přeložil ze starořečtiny do češtiny Porfyriův *Úvod k Aristotelovým „Kategoriím“*, tedy spis, který stál u zrodu středověkého sporu o universalie a který byl v latinské Boëthiově verzi jakýmsi úvodem ke studiu Aristotela na všech středověkých univerzitách. Asi před rokem oslovil Milan Mráz OIKOYMENH s návrhem, že připraví k vydání Aristotelovy *Kategorie* spolu s Porfyriovým *Úvodem*. V listopadu minulého roku jsem na jeho přání přivezl z Erlangen německá, anglická a francouzská vydání, překlady a komentáře k těmto dvěma dílům. Bohužel se už nenaskytla příležitost knihy Milanu Mrázovi předat. V mém počítači však stále zůstává poslední verze jeho překladu Porfyriova *Úvodu k Aristotelovým „Kategoriím“*. Posmrtné vydání jeho překladu Aristotelových *Kategorií* spolu s Porfyriovým komentářem by snad mohlo alespoň částečně vyjádřit mou vděčnost člověku, který byl vždy ochoten pomoci radou i skutkem, který tolik vykonal pro antickou filosofii a který navždy zůstane v našich myslích a srdcích.

Aleš Havlíček